

Transformatieve bezuinigingsaanpak

De komende jaren zullen gemeenten genoodzaakt zijn om te bezuinigen. Voorheen lukte het om met een cocktail van lastenverzwaring, kaasschaven en een beetje innoveren de begroting sluitend te krijgen. Maar de situatie is nu anders. De financiële opgaven moeten de komende jaren gecombineerd worden met maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie en het accommoderen van de stevige bevolkingsgroei. Dit vraagt een meer transformatie aanpak van innovatie en bezuinigen waar digitalisering een belangrijke rol in vervult.

Gemeenten hebben grote opgaven voor de boeg

In 2019 stonden de overheidsfinanciën er nog redelijk goed voor maar op de langere termijn doemden er toen al forse uitdagingen op. We zijn bijna een jaar verder en hebben nu te maken met de gevolgen van de corona-crisis. [Het Position Paper](#) over de Financiële Verhoudingen van de VNG (2 juli 2020) maakt duidelijk hoe groot de financiële opgave in gemeenten is. Leonard Geluk – algemeen Directeur VNG – onderbouwt in dit paper waarom de financiële situatie van gemeenten onhoudbaar wordt. Mijn tip: lees vooral de bijlagen van dit rapport omdat die een goed inzicht geven van de financiële problematiek in specifieke gemeenten waaronder Groningen, Den Bosch en Lelystad.

Mijn oud-collega Tom Overmans promoveerde in 2019 op het thema bezuinigingen. Een inspiratiebron daarbij was de bezuinings- en innovatieopdracht die we tien jaar geleden samen uitvoerden met de gemeente Utrecht. Tom stelt in zijn proefschrift *The Austerity Paradox. How Municipalities (Can) Innovatively Cope with Fiscal Stress* dat in gemeenten die alleen financieel-economisch reageren op bezuinigingen de financiële ruimte juist afneemt. Tom spreekt daarom van de 'bezuinigingsparadox'. Gemeenten die ook investeren in niet-financiële maatregelen zoals innovatie en gedragsverandering, blijken beter in staat om te opereren in een crisisgevoelige wereld. Het onderzoek van Tom is een pleidooi om bezuinigingen niet alleen als een financiële opgave te beschouwen. Of zoals directeur financiën Tom Merckx van Nijmegen stelde 'we hebben geen financiële problemen, maar uitvoerings- en sturingsproblemen met financiële gevolgen'. Daarmee maakte hij expliciet dat andere keuzes – door zijn collega directeurs – de basis zijn voor een betere financiële huishouding.

Transformatieve aanpak is nodig

De bezuinigingsopgave is anders dan 10 jaar geleden. De financiële opgave is waarschijnlijk langduriger en ingrijpender dan de trajecten waar ik tien jaar geleden bij betrokken was. Het thema zal de agenda ook blijven bepalen de komende jaren. In eerste plaats door tegenvallende inkomsten (minder betaald parkeren, minder toeristenbelasting), maar later waarschijnlijk ook door structurele economische en sociale effecten die impact hebben op de gemeentelijke financiën zoals hogere bijstand en meer ondersteuning. [Het rapport van SEO Economisch Onderzoek over de impact op de economie van de provincie Groningen en de Regio Groningen-Assen](#) illustreert dit. Ongeveer 22 procent van de banen worden in deze regio direct of indirect geraakt door Corona. En dan valt het in Groningen in vergelijking tot andere regio's nog mee, volgens SEO. De gemeente Zoetermeer deed ook al een interessante verkenning over de impact van corona crisis op (middel)lange termijn voor gemeente waaronder [de impact op het stadscentrum en retail](#).

Naast de bezuinigingsopgave moeten overheden de komende 10 jaar vormgeven aan de grote transitie zoals klimaatadaptatie en circulaire economie. Daarnaast groeit de bevolking ook nog fors. De meest recente prognose van het CBS laat zien dat het aantal inwoners van Nederland naar verwachting stijgt naar 18,5 miljoen in 2030, 19 miljoen in 2039 en 19,6 miljoen in 2060.

Transformatieve bezuinigingsaanpak

Deze toename is groter dan de huidige omvang van Den Haag, Rotterdam en Amsterdam samen. Dit vraagt naast woningbouw allerlei investeringen in de infrastructuur. Het is dus geen 'business as usual' de komende jaren. We hebben een transformatieve bezuinigingsaanpak nodig die leidt tot structurele bezuinigingen én slimme investeringen. We moeten af van een 4 jarige meerjarenbegroting en de horizon verder zetten. Dat biedt ruimte om meer te denken in langere termijn investeringen én besparingen.

Lees het artikel verder in [iBestuur](#). Daar staan drie ideeën voor besparingen!